

Aan de Raad van de Gemeente Amsterdam
Stadhuis
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

15 mei 2009

Betreft: Noord-Zuidlijn

Geachte leden van de Raad,

Onderstaande organisaties zijn alle reeds lang actief op het gebied van het Amsterdamse historische en culturele erfgoed. In dat kader volgen wij met grote belangstelling de ontwikkelingen rond de Noord-Zuidlijn. Omdat te verwachten valt dat U binnenkort in enige vorm de vraag zal worden voorgelegd hoe het nu verder moet met dat project, richten wij ons tot U.

Over de bij de aanleg van de Noord-Zuidlijn opgetreden complicaties van bouwkundige aard is onlangs begrijpelijkerwijs veel ophef ontstaan. Vanwege de veelheid van feiten die daarbij van belang zijn achten wij het niet nodig dat hele feitencomplex – voorzover wij dat althans kennen – nu nog eens de revue laten passeren. Te minder niet nu de Commissie-Veerman daar op korte termijn waarschijnlijk nog het nodige aan zal toevoegen. Het heeft immers niet veel zin een adres aan U te richten als dat in overwegende mate is gebaseerd op een feitencomplex dat binnenkort weer zal moeten worden aangevuld.

Wij gaan er verder uiteraard van uit dat ook U er van doordrongen bent hoe ingrijpend de beslissingen zijn die U in dit kader zult moeten nemen. De situatie waarin de stad zich bevindt vertoont langzamerhand vele trekken van een *prisoners dilemma*. Goede oplossingen lijken nauwelijks meer voorhanden.

Bij deze stand van zaken is er echter één aspect waarbij wij U, als direct belanghebbende organisaties, in het bijzonder willen bepalen. Wij doelen op het feit dat de gevolgen van de voorgenomen aanleg van de Noord-Zuidlijn zich in toenemende mate aan beheersbaarheid en garanties lijken te onttrekken. Wij wijzen in dit verband niet alleen op de in september 2008 aan de Vijzelgracht opgetreden verzakkingen, de daarop gevolgde rapportages (mèt de daarin naar voren gekomen zogenaamde ‘menselijke fouten’), en, meer recent, de bij de metrobouw in Keulen opgetreden calamiteit – maar ook op de omstandigheid dat inmiddels van vele zijden valt te vernemen dat een zekere mate van risico-acceptatie onvermijdelijk is. Op grond van deze ontwikkelingen, in onderling verband gezien, kunnen wij ons in de eerste plaats niet meer aan de indruk onttrekken dat de aan dit project kennelijk inherente risico’s voor een deel eenvoudigweg niet (volledig) *zijn* te berekenen en te voorspellen. Maar ook dat er bij de vorming van de publieke opinie in die zin een merkwaardig fatalisme lijkt te zijn ontstaan, dat een op feiten gebaseerde, rationele afweging van belangen niet meer aan de orde is. Daarbij laten we nog buiten beschouwing dat volgens de berichtgeving in de NRC van 24 april j.l. uit het enkele weken geleden vrijgegeven tussentijds advies van de Commissie-Veerman naar

voren komt dat een volledige risico-analyse van het boren als zodanig tot dusver nog niet is gemaakt.

Bij de vraag naar de nu te nemen beslissingen lijkt ons niet primair van belang of de inmiddels veroorzaakte schade wellicht deels het gevolg is geweest van menselijke fouten. Zelfs de constatering dat moeilijk valt in te zien hoe dergelijke fouten in de toekomst kunnen worden voorkomen is van ondergeschikt belang. Centraal zal immers moeten staan het gegeven dat het óók in Amsterdam, net als in Keulen, zeer wel mogelijk is dat de vele aan en rond het tracé gelegen monumenten in de naaste toekomst – als gevolg van de bovengenoemde onbeheersbaarheid van het probleem – onherstelbaar zullen worden beschadigd. Dat dit geen spookbeeld hoeft te zijn, volgt onder meer uit het algemeen bekende feit dat veranderde grondwaterpatronen, ook op middellange termijn, van grote invloed kunnen zijn op het omvangrijke heipalenbestand. De historische binnenstad van Amsterdam, waarvan het Kabinet nog maar enkele maanden geleden besloot een gedeelte voor te dragen als kandidaat voor de UNESCO-World Heritage List, loopt aldus het niet denkbeeldige risico op korte of langere termijn blijvend te worden aangetast.

Dat laatste nu is onaanvaardbaar. Op de conclusies en aanbevelingen van de Commissie-Veerman kunnen wij niet vooruitlopen. Ook realiseren wij ons dat een eventueel besluit om met de verdere constructie te stoppen zowel in financieel als in ander opzicht buitengewoon ingrijpend zal zijn. Op grond van de hiervoor genoemde overwegingen verzoeken wij U echter reeds nu in Uw verdere besluitvorming doorslaggevende betekenis toe te kennen aan de vraag *op grond van welke gegevens* serieuze inschattingen zijn gemaakt voor het uitblijven van verdere schade aan het gebouwde erfgoed van de Amsterdamse binnenstad – en in hoeverre bij die inschattingen *de specifieke omstandigheden van het direct in aanmerking komende gebouwde erfgoed* zijn betrokken.

Het komt ons voor dat dit erfgoed één van de belangrijkste factoren is waaraan Amsterdam, nationaal en internationaal gezien, zijn unieke waarde ontleent. Het behoud van die waarde dient in onze opvatting bij de verdere besluitvorming dan ook de eerste prioriteit te zijn. Het verkrijgen van adequate zekerheden juist ten aanzien van dat behoud is in onze optiek – meer nog dan in de fase die achter ons ligt – thans te zien als een *conditio sine qua non*.

Uiteraard zijn wij bereid de inhoud van deze brief nader toe te lichten. Daarbij zullen wij zonodig de vraag niet uit de weg gaan of methoden kunnen worden gevonden voor schadebeperking – bijvoorbeeld door de tunnelwerkzaamheden vanaf het station RAI te laten beginnen. Ook is in onze kring de vraag opgekomen of, eveneens in het kader van beperking van mogelijke schade, het wellicht een bruikbare gedachte is om de belangrijkste inventarisbestanddelen van de belangrijkste monumenten elders onder te brengen voor met het daadwerkelijke boorproces een begin wordt gemaakt.

Op 29 augustus 1990 wendden enkele van onderstaande organisaties zich ook tot de Raad – toen met de dringende oproep géén besluit te nemen dat zou strekken tot ondertunneling van de Noord-Zuidlijn. Zoals uit het voorgaande blijkt is het niet onze bedoeling de geschiedenis te herschrijven. Wel hopen wij U en Uw College door middel van dit adres te doordringen van onze – van karakter veranderde – zorg, en U hiermee enkele aandachtspunten te hebben aangereikt die bij de verdere besluitvorming van belang kunnen zijn.

Graag krijgen wij echter een (mondelinge) toelichting op het boorproces, en de te treffen risicobeperkende maatregelen die daarmee verband houden. Wij houden ons voor nader overleg - of een nadere toelichting - gereed.

Hoogachtend,

Namens het Genootschap Amstelodamum, de Bond Heemschut en de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad

Mr. W. J. van Bennekom
Voorzitter Genootschap Amstelodamum